

Een blik op regionaal
succes, productiviteitsgroei,
innovatie en brede welvaart

Zo bouwen regio's aan de toekomst

In een tijdperk waarin maatschappelijke en economische uitdagingen elkaar razendsnel opvolgen, vraagt leiderschap meer dan ooit om visie, samenwerking en maatwerk. Floris Jan Sander, econoom bij de Rabobank, schetst in dit artikel een helder beeld van de rol die regio's, innovatie en mensgericht denken spelen in het waarborgen van brede welvaart. Waarom zijn Amsterdam en Eindhoven economische groeiregio's? Hoe belangrijk zijn factoren als innovatie en onderwijs hierbij? En wat betekent het om in een tijdperk van verandering inclusieve keuzes te maken?

Regionaal maatwerk is essentieel om te zorgen dat economische ontwikkeling en brede welvaart niet stagneren. Hoewel Nederland als geheel een transitie doormaakt naar een duurzame en circulaire economie, verschilt de aard van de uitdagingen per regio aanzienlijk. Dit vraagt om gerichte oplossingen die rekening houden met lokale omstandigheden en economische structuren.

"Elke regio heeft zijn eigen economische dynamiek en uitdagingen," zegt Floris Jan Sander, econoom bij de Rabobank. "Wat werkt in Amsterdam, zal niet per se effectief zijn in Zuidwest-Friesland. Het is daarom belangrijk om te kijken naar de specifieke behoeften van een regio."

Regionaal maatwerk is daarmee niet alleen een antwoord op uiteenlopende uitdagingen, maar ook een kans om Nederland als geheel sterker, inclusiever en duurzamer te maken.

Sander: "In de afgelopen jaren is er een verschuiving zichtbaar bij beleidsmakers, die nu verder kijken dan alleen economische groei. Zaken als veiligheid, milieu en sociale contacten worden ook steeds meer

als onderdeel gezien van onze welvaart. Deze benadering wordt ook wel brede welvaart genoemd. Ook bedrijven spelen hierin een belangrijke rol, omdat zij kunnen bijdragen aan brede welvaart door duurzamer en inclusiever te ondernemen, of door innovaties te ontwikkelen met een maatschappelijk doel." Zo is Amsterdam economisch zeer succesvol en kent het een grote groei. Toch gaat deze economische voorspoed niet hand in hand met een verbetering van de brede welvaart, wat daar een significant aandachtspunt vormt.

Belang van productiviteitsgroei

De productiviteitsgroei in Nederland is van cruciaal belang om zowel de economische veerkracht als de internationale concurrentiepositie te waarborgen. Dit is om meerdere redenen essentieel. Ten eerste heeft Nederland te maken met een vergrijzende bevolking, waardoor het aantal werkenden in verhouding tot het aantal niet-werkenden afneemt. "De vergrijzing zet onze economie onder druk," legt Sander uit. "We hebben minder werkenden, en dat betekent dat we efficiënter moeten worden. Productiviteitsgroei is daarvoor de sleutel."

Het gaat niet alleen om cijfers, maar om kansen en een betere levensstandaard voor iedereen.

Floris Jan Sander

Ten tweede is productiviteitsgroei onlosmakelijk verbonden met het behouden van een sterke internationale concurrentiepositie. Het vermogen van Nederland om te blijven concurreren op het wereldtoneel hangt af van de mate waarin bedrijven in staat zijn om te innoveren, processen te optimaliseren en nieuwe marktkansen te benutten. "Zaken als productinnovatie en procesoptimalisatie kunnen bijdragen aan productiviteitsgroei," stelt Sander. "Ze zijn absoluut noodzakelijk om internationaal relevant te blijven."

Tot slot heeft productiviteitsgroei directe implicaties voor de economische welvaart van mensen. "We moeten niet vergeten dat productiviteitsgroei uiteindelijk impact heeft op de welvaart van mensen," zegt Sander. "Het gaat niet alleen om cijfers, maar om kansen en een betere levensstandaard voor iedereen."

Hoe ontstaat regionaal succes?

Het succes van regio's zoals Eindhoven en Amsterdam is geen toeval, maar een zorgvuldig samenspel van visie, leiderschap en samenwerking.

"Eindhoven is een voorbeeld van hoe samenwerking en visie een regio naar een hoger niveau kan tillen," legt Sander uit. "Eindhoven heeft niet alleen een sterke economische basis, maar ook een duidelijke missie en de governance om die te realiseren."

Eindhoven heeft zichzelf doelbewust gepositioneerd als broedplaats voor technologische innovatie. Door in te zetten op sleuteltechnologieën zoals kunstmatige intelligentie en duurzame energie, en via gerichte investeringen in een ecosysteem waarin bedrijven, universiteiten en startups samenwerken, is de regio uitgegroeid tot een hightech-hub van internationale allure. De High Tech Campus in Eindhoven is hiervan het levende

bewijs: een plek waar innovatie en samenwerking hand in hand gaan en waar de gedeelde visie van de regio tastbaar wordt.

Amsterdam heeft zich ontwikkeld tot een belangrijk wereldwijd communicatieknooppunt, met een sterke focus op digitale connectiviteit. De stad dankt haar prominente positie grotendeels aan de Amsterdam Internet Exchange (AMS-IX), een van de grootste internetknooppunten ter wereld. AMS-IX faciliteert de uitwisseling van internetverkeer tussen netwerken en versterkt de digitale economie van Amsterdam.

Door strategische investeringen in digitale infrastructuur en samenwerkingen met lokale en internationale partijen heeft Amsterdam haar geografische voordelen optimaal benut. Dit heeft de stad een leidende rol gegeven in de mondiale digitale economie, waarbij AMS-IX een solide basis biedt voor verdere economische groei en innovatie.

Innovatie

Onderzoek laat zien dat innovatie een belangrijkste drijver is voor productiviteitsgroei. Innovatie ontstaat echter zelden in isolatie; het is het resultaat van samenwerking, met name binnen het triple helix-model.

"Innovatie is een teaminspanning," zegt Sander. "Het triple helix-model laat zien dat wanneer overheden, bedrijven en kennisinstellingen samenwerken, er ongelofelijke resultaten mogelijk zijn."

Daarnaast verschuift de dynamiek van innovatie steeds meer van binnen bedrijven naar samenwerking tussen bedrijven of binnen ketens. Bedrijven die openstaan voor ketensamenwerking, waarbij kennisdeling en gezamenlijke productontwikkeling centraal staan, hebben een groter vermogen om grensverleggende innovaties te realiseren.

Wat is productiviteit en hoe meten we het?

Productiviteit meet hoe efficiënt productie-inputs, zoals arbeid en kapitaal, worden ingezet om een bepaald outputniveau te realiseren (Rabobank, 2024).

De ontwikkeling van arbeidsproductiviteit wordt bepaald door de groei van de toegevoegde waarde te vergelijken met de ontwikkeling van de werkgelegenheid. Als een regio een daling in werkgelegenheid ervaart maar de toegevoegde waarde gelijk blijft of stijgt, neemt de productiviteit toe. Groeit de werkgelegenheid sneller dan de toegevoegde waarde, dan daalt of stagneert de productiviteit.

De sectorsamenstelling van een regio heeft een grote invloed op de arbeidsproductiviteit. Kapitaalintensieve sectoren, zoals de chemische industrie, hebben over

het algemeen een hogere productiviteit omdat ze relatief weinig werkgelegenheid bieden in verhouding tot de toegevoegde waarde. Arbeidsintensieve sectoren, zoals de horeca, hebben juist een lagere productiviteit vanwege de grote werkgelegenheid in verhouding tot de toegevoegde waarde.

De productiviteit verschilt sterk tussen Nederlandse regio's. Groot-Amsterdam heeft de hoogste productiviteit, terwijl Zuidwest-Friesland de laagste kent; een verschil van 80 procent. Andere regio's met hoge productiviteit zijn onder meer Utrecht, Groot-Rijnmond, Brainport Eindhoven en Zuid-Limburg. Deze regio's hebben vaak een sterke aanwezigheid van productieve sectoren zoals industrie en ICT, die bijdragen aan hun economische prestaties (Rabobank, 2024).

"We zien steeds meer dat innovatie niet binnen, maar tussen bedrijven plaatsvindt," legt Sander uit. "Ketensamenwerking is een cruciale pijler voor toekomstige economische groei."

Rol onderwijs

Onderwijsinstellingen spelen een cruciale rol in het voorbereiden van mensen op een arbeidsmarkt die steeds meer gedreven wordt door regionale behoeften en mondiale concurrentie. Generieke opleidingen gericht op een nationaal niveau schieten tekort in een wereld waarin regionale economieën specifieke expertise vereisen om competitief te blijven.

Het onderwijs moet daarom afgestemd worden op de unieke behoeften van de lokale economie, waarbij bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen intensief samenwerken. Alleen door deze regionale focus kunnen regio's een blijvende rol spelen op het wereldtoneel.

"Regio's zijn erbij gebaat als de opleidingen van onderwijsinstellingen aansluiten op de behoeften van bedrijven in de regio" zegt Sander. "Dit kan al in een vroeg stadium door middel van stages of studieopdrachten. Zo laat je jong talent kennismaken met de regionale bedrijven."

Daarnaast moet het onderwijs een leidende rol nemen in het omarmen en toepassen van digitalisering. Met de vergrijzing en een krimpende beroepsbevolking is het noodzakelijk om met minder mensen meer te bereiken. Digitalisering biedt hier niet alleen oplossingen voor automatisering en procesoptimalisatie, maar ook voor innovatie in bedrijfsvoering en productontwikkeling. Een toekomstige arbeidsmarkt vereist een perfecte balans tussen menselijke en digitale inzet.

"Digitalisering heeft ook een effect op de arbeidsmarkt," legt Sander uit. "Digitalisering en automatisering vraagt soms om andere vaardigheden van werknemers. Onderwijsinstellingen spelen een belangrijke rol bij hoe we mensen opleiden en voorbereiden op de arbeidsmarkt van morgen."

Mensgerichte benadering

In een wereld die steeds onvoorspelbaarder en veranderlijker wordt, verschuift de focus van organisaties naar de mens. Waar in een maakbare wereld de nadruk lag op harde sturing en controlemechanismen, vraagt de huidige volatiele omgeving om een mensgerichte aanpak.

In stabiele tijden bevinden risico's zich vaak aan de onderkant, waardoor aansturing via harde controles, zoals procedures en regels, effectief is. Echter, in een dynamische en onzekere wereld liggen de risico's aan de bovenkant, wat een nadruk op zachte sturingselementen, zoals gedeelde waarden en ambities, vereist.

Leiders die deze paradigmaverschuiving niet herkennen en hun managementstijl niet aanpassen, lopen het risico achter te blijven in de strijd om talent. Zoals transitiedeskundige Jan Rotmans stelt: "We leven niet in een tijdperk van verandering, maar in een verandering van tijdperk." Dit impliceert dat traditionele structuren en denkwijzen plaats moeten maken voor flexibele en mensgerichte benaderingen.

Inclusief en divers denken is hierbij een must. Voorkeuren of vooroordelen zijn niet gewenst; ze zijn in strijd met zowel economische groei als brede welvaart, waardoor regio's langzaam kunnen afglijden en spookgebieden worden.

"Inclusiviteit en duurzaamheid zijn geen luxe, maar een noodzaak," benadrukt Sander. "Enerzijds zorgt wetgeving ervoor dat bedrijven actie moeten ondernemen op deze thema's, maar anderzijds biedt het ook kansen. Bedrijven kunnen bijvoorbeeld nieuwe markten aanboren en profiteren van de mogelijkheden die ontstaan door de veranderende regelgeving."